

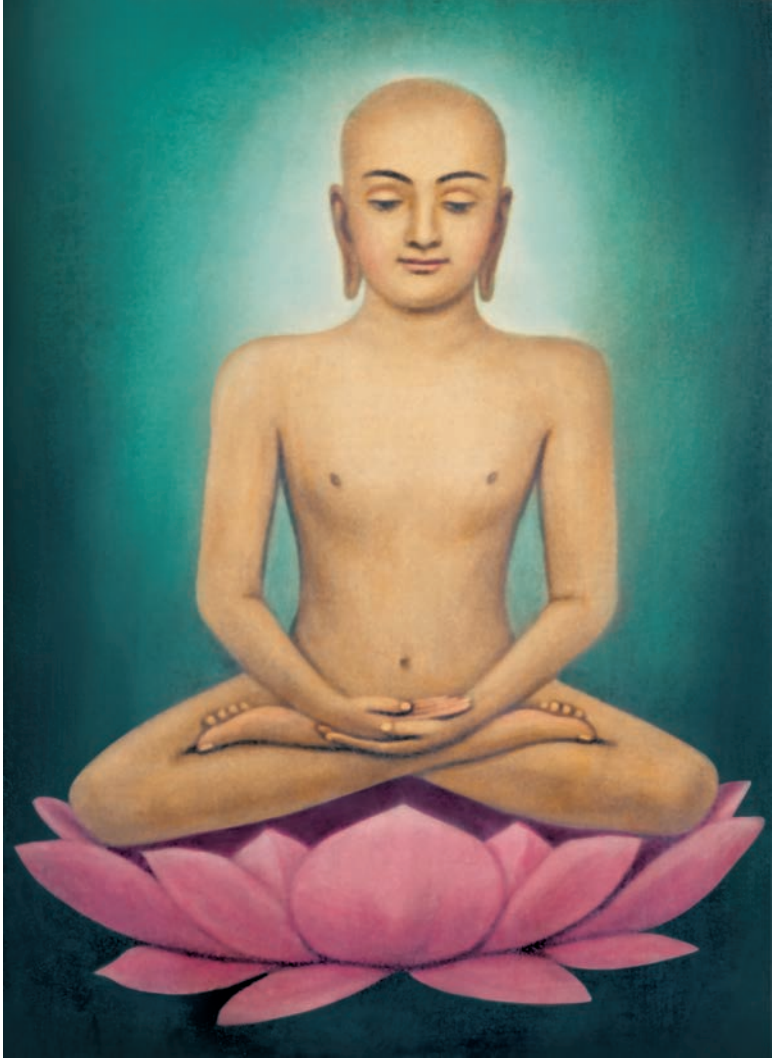
શ્રી કેવળી પ્રભુનો સાથ

ભાગ-૩

સરયુ રજની મહેતા

श्री डेवणी डुरडुनो सलथ

डुलग-उ

श्री महावीर वर्धमान स्वामी

श्री डेवणी प्रलुनो साथ

भाग-उ

सरयु रजनी महेता

प्रकाशक

श्रेयस प्रयारक सल्ला

डोरणी ङाँस, डो. सुंदरलाल बहल पथ, डुंबई ४०० ०३ॢ.

પ્રકાશક : શ્રેયસ પ્રચારક સભા વતી
શ્રી જે. બી. મોદી
મોરબી હાઉસ, ડો. સુંદરલાલ બહલ પથ, મુંબઈ 400038.
અને
વકીલ્સ, ફેફર એન્ડ સાયમન્સ પ્રા. લી. વતી
શ્રી અરુણ કે. મહેતા
ઈન્ડસ્ટ્રી મેનોર, અપ્પાસાહેબ મરાઠે માર્ગ, પ્રભાદેવી, મુંબઈ 400 025.

મુદ્રક : વકીલ એન્ડ સન્સ પ્રા. લી. વતી
શ્રી અરુણ કે. મહેતા
ઈન્ડસ્ટ્રી મેનોર, અપ્પાસાહેબ મરાઠે માર્ગ, પ્રભાદેવી, મુંબઈ 400 025.

ISBN No. : 978-81-8462-007-8

પ્રથમ આવૃત્તિ : ઈ. સ. 2008 પ્રત : 3000

કિંમત : રૂ. ૫૦/-

પ્રાપ્તિસ્થાન :

શ્રેયસ પ્રચારક સભા
મોરબી હાઉસ,
ડો. સુંદરલાલ બહલ પથ,
મુંબઈ 400 038
ફોન : 91-22-2261 5587

ડો. નિમુબેન ઝવેરી
સનફલાવર, 4th ફ્લોર,
રાજવાડી પાસે, ઘાટકોપર,
મુંબઈ 400 077.
ફોન : 91-22-2516 3461

Shree Chandubhai S. Parekh
(50-51) Guide Bldg., 13th Floor,
L. D. Ruparel Marg,
Off. Nepean Sea Road,
Mumbai 400006
Ph: 91-22-23697288/23625806

Hareshbhai C. Sheth
27 Woodfield Court,
Princeton, N. J. 08540. USA
(H): 732-422-8385
(C): 609-510-8760

શ્રી યોગેશ જૈન
સત્યોગ, સ્વામી વિવેકાનન્દ રોડ,
રામકૃષ્ણ નગર,
રાજકોટ 360001
ફોન : 91-281-2466320 મોબાઈલ : 9825210210

શ્રી દિલિપભાઈ જે. સંઘવી
૫૦-બી સ્થાનકવાસી જૈન સોસાયટી,
નારણપુરા રોડ,
અમદાવાદ - 380013
ફોન : 91-079-27552957; 079-27552256

Shri Jayesh J. Doshi
3-4, Mihir Park Society,
Old Padra Road,
Vadodara 390020
Ph: 91-265-2340850

Anurag H. Thakor
6885 Baird Dr.
Plano, TX 75024. USA
(H): 972-491-7551
(C): 469-644-8965

E-mail : inquiry@shrikevaliprabhunosaath.org

અનુક્રમશિકા

પાન ક્રમાંક

પ્રાકૃકથન	xiii
પ્રકરણ ૧૦ : શ્રી અરિહંતનો મહિમા	૧

તીર્થસ્થાન એટલે ? - ૧; બાહ્ય તીર્થસ્થાન - ૧; અંતરંગ તીર્થસ્થાન - ૨; અંતરંગ તીર્થસ્થાનની મહત્તા - ૨; અરિહંત ઉત્તમ તીર્થસ્થાન છે - ૩; અરિહંત પ્રભુ અને કેવળીપ્રભુનો ભેદ - ૪; પ્રભુના ઉપકારો - ૭; વિકાસનાં પ્રત્યેક પગલે તીર્થસ્થાનનો લાભ - ૭; જીવમાં તીર્થસ્થાન ઉત્પન્ન થવા માટે કલ્યાણભાવની જરૂરિયાત - ૮; પંચપરમેષ્ટિ ભગવંતનો કલ્યાણભાવ - ૮; ઉત્તમ કલ્યાણભાવી જીવથી થતો અન્ય જીવોનો વિકાસ - ૯.

પંદર ભેદે સિદ્ધ - ૧૦; (૧) તીર્થંકર સિદ્ધા - ૧૦; (૨) અતીર્થંકર સિદ્ધા - ૧૧; (૩) તીર્થસિદ્ધા - ૧૨; (૪) અતીર્થસિદ્ધા - ૧૩; (૫) સ્ત્રીલિંગ સિદ્ધા - ૧૪; (૬) પુરુષલિંગ સિદ્ધા - ૧૫; (૭) નપુંસકલિંગ સિદ્ધા - ૧૬; (૮) અન્યલિંગ સિદ્ધા - ૧૭; (૯) પ્રત્યેકબુદ્ધ સિદ્ધા - ૧૮; (૧૦) બુદ્ધિબોધ સિદ્ધા - ૧૯; (૧૧) સ્વલિંગ સિદ્ધા - ૧૯; (૧૨) સ્વયંબુદ્ધ સિદ્ધા - ૨૦; (૧૩) ગૃહસ્થલિંગ સિદ્ધા - ૨૦; (૧૪) એક સિદ્ધા - ૨૧; (૧૫) અનેક સિદ્ધા - ૨૧; સિદ્ધના પંદર પ્રકારોમાં ઉત્તમ તીર્થંકર સિદ્ધા - ૨૪, તેનાં કારણો - ૨૪.

તીર્થંકર પ્રભુના કલ્યાણભાવની વિશેષતા - ૨૬; પ્રભુને વર્તતી સર્વ માટેની કલ્યાણભાવના ૩૦; અરિહંત પ્રભુનાં નિમિત્તથી નિત્યનિગોદના જીવોનાં

આત્મપ્રદેશો ખૂલવાં - ૩૩; ક્યા જીવોના આત્મપ્રદેશો ખૂલે - ૩૪; અરિહંત પ્રભુનું નામકર્મ બંધાયા પછી ધ્રુવબંધી - ૩૫; તેની વિશેષતા - ૩૫; ચરમ દેહમાં પ્રવેશ વખતની અરિહંતપ્રભુની વિશિષ્ટતા - ૪૦.

પ્રભુનાં નિમિત્તે તેમનાં માતાને આવતાં ચૌદ સ્વપ્ના - ૪૧; (૧) ઐરાવત હાથી - ૪૧; (૨) વૃષભ - ૪૩; (૩) સિંહ - ૪૪; (૪) લક્ષ્મી - ૪૬; (૫); કૂલની બે માળા - ૪૭; (૬) પૂર્ણ ચંદ્રમા - ૪૮; (૭) સૂર્ય - ૪૯; (૮) ધર્મધજા - ૫૦; (૯) જ્ઞાનકુંભ - ૫૧; (૧૦) પદ્મસરોવર - ૫૨; (૧૧) ક્ષીર સમુદ્ર - ૫૩; (૧૨) દેવવિમાન કે ભવન - ૫૪; (૧૩) રત્નરાશિ - ૫૫; (૧૪) નિર્ધૂમ અગ્નિ - ૫૭.

દીક્ષા લેતાં પહેલાંનું પ્રભુનું વરસીદાન - ૫૯; પ્રભુને થતી કેવળજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ ૬૧; અરિહંત પ્રભુનો કલ્યાણભાવ અને તેમનામાં પ્રગટેલું તીર્થસ્થાન - ૬૨.

શ્રી અરિહંત પ્રભુના ૩૪ અતિશયો - ૬૪; (૧) સમવસરણ - ૬૪; (૨) અશોકવૃક્ષ - ૬૫; (૩) સિંહાસન - ૬૭; (૪) ભામંડળ - ૬૮; (૫) માનસ્તંભ - ૬૮; (૬) ત્રણ છત્રો - ૬૯; (૭) સુવર્ણકમળ - ૬૯; (૮) ચામર - ૭૦; (૯) ધર્મચક્ર - ૭૦; (૧૦) ધર્મધજા - ૭૧; (૧૧) અચેત કૂલોની વૃષ્ટિ - ૭૧; (૧૨) અચેત પાણીની વૃષ્ટિ - ૭૨; (૧૩) સુગંધ - ૭૩; (૧૪) સુખરૂપ ઋતુ - ૭૫; (૧૫) નિયમિત ઋતુ - ૭૬; (૧૬) પ્રભુની વિશિષ્ટ વાણી - ઊં ધ્વનિ - ૭૭; (૧૭) પ્રભુની વાણીનું અનન્યપણું - ૭૮; (૧૮,૧૯) પ્રભુના વાળ કે નખ ન વધે ૮૧; (૨૦) લોહી-માંસની શ્વેતતા - ૮૨; (૨૧) દેવદુંદુભી - ૮૩; (૨૨) ગર્ભકાળથી ત્રણ જ્ઞાન - ૮૪; (૨૩) વરસીદાન - ૮૫; (૨૪) નિગોદનાં જીવોને સાત રુચકપ્રદેશોની પ્રાપ્તિ ૮૭; (૨૫) પ્રભુનાં નિમિત્તે જીવ સમસ્તને એકી વખતે વેદાતી એક સમયની શાંતિ - ૮૮; (૨૬-૩૦) પ્રભુનાં પાંચ કલ્યાણક - ૮૮; (૩૧) લાંછન - ૮૯; (૩૨-૩૪) ૩૫ પ્રકારનાં સત્યવચનથી ભરેલી પ્રભુની વાણી - ૮૯.

અરિહંતનું તીર્થસ્થાન - ૯૫; તેની મહત્તા - ૯૬.

પ્રકરણ ૧૧: ધર્મ એ સર્વોત્કૃષ્ટ મંગલ છે ૧૦૩

સંસારી અને ધાર્મિક પર્વો - ૧૦૩; પર્વનાં બે પ્રકાર: તત્કાલિક અને ત્રિકાલિક - ૧૦૪; તત્કાલિક પર્વો ઘટના વિશેષ કે વ્યક્તિ વિશેષ સાથે સંબંધ ધરાવે છે - ૧૦૪; ધાર્મિક પર્વો આધ્યાત્મિક ભાવ સાથે સંબંધ ધરાવે છે - ૧૦૪; તત્કાલિક પર્વો અનાદિ અનંત હોઈ શકે નહિ - ૧૦૪; ત્રિકાલિક પર્વો અનાદિ અનંત હોઈ શકે - ૧૦૫; પર્યુષણ પર્વ ત્રિકાલિક અથવા સર્વકાલિક છે - ૧૦૫; અરિહંત પ્રભુનો બોધેલો ધર્મ સર્વોત્કૃષ્ટ મંગલ છે - ૧૦૮; દશવૈકાલિક સૂત્રનું સૌ પ્રથમ ચરણ 'ધર્મ એ સર્વોત્કૃષ્ટ મંગલ છે' - ૧૦૯; એ વિશે આનંદઘનજી તથા યશોવિજયજીનો પ્રસંગ - ૧૧૦.

ધર્મવિહીનને સંસારનાં કષ્ટો - ૧૧૩; અનિત્યભાવના - ૧૧૩; અશરણભાવના - ૧૧૪; અશુચિભાવના - ૧૧૫; એકત્વભાવના - ૧૧૬; અન્યત્વભાવના - ૧૧૬; સંસારભાવના - ૧૧૭.

ઉત્તમ ક્ષમા - ૧૨૨; ઉત્તમ માર્દવ - ૧૨૯; ઉત્તમ આર્જવ - ૧૩૪; ઉત્તમ શૌચ - ૧૪૧; અહિંસામાં રહેલું ઉત્કૃષ્ટ મંગલપાણું - ૧૪૮.

આશ્રવભાવના - ૧૫૩; સંવરભાવના - ૧૫૬; નિર્જરાભાવના - ૧૫૭.

ઉત્તમ સત્ય - ૧૫૯; ઉત્તમ સંયમ - ૧૬૨; પાંચ મહાવ્રત - ૧૬૫; પાંચ મહાવ્રતમાં રહેલો વિકાસક્રમ - ૧૬૬; પાંચ સમિતિ - ૧૬૮; ત્રણ ગુપ્તિ - ૧૭૦; લોકસ્વરૂપભાવના - ૧૭૧; બોધદુર્લભભાવના - ૧૭૨; ધર્મભાવના - ૧૭૪.

ઉત્તમ તપ - ૧૭૬; ઉત્તમ ત્યાગ - ૧૮૧; ઉત્તમ આર્કિયન્ય - ૧૮૪; ઉત્તમ બ્રહ્મચર્ય - ૧૮૭.

પરમેષ્ટિ પ્રભુના કલ્યાણભાવમાં જીવ એકરૂપ થાય છે - ૧૯૬; તીર્થંકર પ્રભુમાં ઉદ્ભવતો કલ્યાણભાવ - ૧૯૭.

પ્રકરણ ૧૨: શ્રીમદ્ રાજચંદ્રનાં જીવનમાં પ્રગટેલું ધર્મનું સર્વોત્કૃષ્ટ
મંગલપણું

૨૦૧

સામાન્ય કથન - ૨૦૧; તેમનાં જીવનના ચાર તબક્કા - ૨૦૬;

પહેલો તબક્કો - ૨૦૬; બાળવયની નિર્દોષ રમતગમત - ૨૦૮; જાતિસ્મૃતિજ્ઞાનની શરૂઆત - ૨૦૯; સાતથી અગ્યાર વર્ષનો કેળવણી કાળ - ૨૧૦; પ્રયત્નસાધ્ય ગુણો તેમનામાં સહજતાએ - ૨૧૧; કૃષ્ણભક્તિના સંસ્કાર - ૨૧૧; જૈન પ્રતિ અભાવ - ૨૧૩; ધર્મગ્રંથોના અભ્યાસથી વેદેલો મંથનકાળ - ૨૧૫; જગત્કર્તા ઈશ્વરની શ્રદ્ધા - ૨૧૮; ભક્તિમાર્ગનાં બીજનું રોપણ ૨૧૯; અવધાની, કવિ તથા જ્યોતિષી તરીકેની તેમની ખ્યાતિ - ૨૧૯.

બીજો તબક્કો - ૨૨૦; સં ૧૯૪૨માં મુંબઈમાં આગમન અને અવધાનના પ્રયોગો - ૨૨૧; વૈરાગ્યની વૃદ્ધિ - ૨૨૨; જૈનમાર્ગ પ્રવર્તાવવાની ઈચ્છા - ૨૨૨; ગૃહસ્થાશ્રમમાં પ્રવેશ - ૨૨૩; પ્રતિમાપૂજનની શ્રદ્ધા - ૨૨૪; જૈનોમાં તેમના પ્રતિ જાગેલો વિરોધ - ૨૨૫; તેમની સ્વસ્થતા - ૨૨૫; આત્માની સર્વોત્તમ સિદ્ધિ મેળવવાનું લક્ષ - ૨૨૮; અંતરંગ નિર્ગ્થ શ્રેણિ અને બાહ્ય ગૃહસ્થ શ્રેણિ વચ્ચેના સંઘર્ષની શરૂઆત - ૨૨૯; સંસારમાં વર્તતું સ્ત્રી આદિનું આકર્ષણ દુઃખરૂપ - ૨૩૧; મોક્ષમાર્ગની નિ:શંકતા - ૨૩૩; પૂર્વ જન્મમાં પ્રાપ્ત કરેલા સમ્યક્ત્વની સ્મૃતિ - ૨૩૪; સં ૧૯૪૬માં મુંબઈમાં ઝવેરાતના ધંધાની શરૂઆત - ૨૩૬; આ વર્ષોમાં થયેલી ગુણવૃદ્ધિ - ૨૩૬; નિકટના સખા જૂઠાભાઈના વિયોગનો આઘાત - ૨૩૭; સૌભાગભાઈ આદિનો સંપર્ક - ૨૩૭; ધર્મપ્રવર્તન કરવાની ભાવનાની વર્ધમાનતા - ૨૩૯; સાથે સાથે આત્મશુદ્ધિ કરવાની તમન્ના પ્રબળ બની - ૨૪૧; તેમનાં દસ્કતોમાં ફલિત થતો પ્રભુ પ્રતિનો પૂજ્યભાવ તથા અહોભાવ - ૨૪૩.

ત્રીજો તબક્કો - ૨૪૪; સં ૧૯૪૭ના આરંભમાં ક્ષાયિક સમકિત - ૨૪૬; આ વર્ષમાં ઘાતીકર્મોનો ઘણો નાશ - ૨૪૯; માર્ગનાં ઊંડાણ તથા જાણકારી ઘણાં વધ્યાં - ૨૫૦; છઠ્ઠા ગુણસ્થાનની પ્રાપ્તિ - ૨૫૦; સાતમા ગુણસ્થાનની પ્રાપ્તિ - ૨૫૨; સત્સંગની ખામી ૨૫૩; આત્માનાં શુદ્ધિકરણની તાલાવેલી - ૨૫૪;

તેને લીધે અવધાન, જ્યોતિષાદિ પ્રત્યે નિસ્પૃહતા - ૨૫૭; સંસારી ઉપાધિનો ઉદય - ૨૫૮; સત્સંગ અને સર્વસંગપરિત્યાગની ઈચ્છા - ૨૫૯; પૂર્ણ પાત્રતા આવ્યા પછી જ પરમાર્થ પ્રકાશવાની નેમ - ૨૬૧; માત્ર ઉદયાધીન પ્રવૃત્તિ કરવાની વૃત્તિ - ૨૬૨; ઉપાધિમાં પણ સમાધિ જાળવવાનો પુરુષાર્થ - ૨૬૩; સંસારમાં નિરસતા - ૨૬૬; કલ્યાણભાવ બળવાન - ૨૬૮; સં. ૧૯૪૯માં આંતરબાહ્ય શ્રેણિ વચ્ચેનો વિરોધ વધ્યો - ૨૬૯; લખાણકાર્યની મંદતા - ૨૬૯; તે સ્થિતિમાં પણ આત્મસમાધિની જાળવણી - ૨૭૧; સહુ પ્રતિ આત્મદૃષ્ટિ - ૨૭૨; સં. ૧૯૫૦માં પણ ઉપાધિયોગ ચાલુ રહ્યો - ૨૭૪; અંતરંગ પુરુષાર્થની બળવત્તરતા - ૨૭૫; સંસારી પ્રસંગોમાં ભાગ લેવાની અનિચ્છા - ૨૭૭; પ્રતિકૂળ સંજોગોનો સામનો કરવામાં વધતું આત્મબળ - ૨૭૭; સં ૧૯૫૧માં નિવૃત્ત થવાની ભાવના દઢ - ૨૭૯; વેપારનું બહોળાપણું - ૨૮૦; પ્રવૃત્તિ કરવામાં ઈચ્છાબળની અલ્પતા - ૨૮૩; ઉદયગત પ્રવૃત્તિની મુખ્યતા - ૨૮૪; પ્રવૃત્તિમાં પણ ખીલતી અસંગવૃત્તિ - ૨૮૬; ત્રીજા તબક્કાનાં દસ્કતોમાં જોવા મળતું આત્મદશાનું સૂચન - ૨૮૭; તેમનાં આત્મશુદ્ધિ કરવાનાં લક્ષ્યો તથા આજ્ઞાધીનપણાથી ફલિત થતું ધર્મનું મંગલપણું - ૨૮૮.

ચોથો તબક્કો - ૨૯૧; સં ૧૯૫૨થી ઉપાધિયોગમાંથી નિવૃત્તિ - ૨૯૧; તેમણે શરૂ કરેલું કડક ચારિત્રપાલન - ૨૯૧; નિવૃત્તિનો સમય અંતરંગવચન, મનન આદિમાં પસાર કરતા - ૨૯૨; આત્મશુદ્ધિની વર્ધમાનતા - ૨૯૩; ધર્મોન્નતિ કરવાની ભાવનામાં વૃદ્ધિ - ૨૯૪; પોતાની સં. ૧૯૫૨ની દશાનું પૃથક્કરણ - ૨૯૫; સં. ૧૯૫૩માં વધેલાં આત્મચિંતન, વીતરાગતા તથા અસંગતા - ૨૯૬; સૌભાગભાઈના દેહત્યાગના પ્રસંગ વખતે તેમની સ્થિતપ્રજ્ઞતા - ૨૯૬; સં. ૧૯૫૪માં આત્મશુદ્ધિ વધારવાનો પુરુષાર્થ ઉગ્ર - ૩૦૨; સં ૧૯૫૫માં તેમનો સર્વ સંસારી પ્રવૃત્તિનો ત્યાગ - ૩૦૫; સં. ૧૯૫૬માં અસંગતા અને નિસ્પૃહતા વધ્યાં, આવરણોનો ક્ષયોપશમ - ૩૦૬; તેમને તબિયતની પ્રતિકૂળતા - ૩૦૭; અંતિમ સમાધિ - ૩૦૯; દેવલોકનો ભવ કુદાવી જવાનો ભવ્ય પુરુષાર્થ - ૩૧૦.

પ્રકરણ ૧૩: આજ્ઞાએ ધમ્મો, આજ્ઞાએ તવો - આજ્ઞાનું આરાધન એ જ ધર્મ, આજ્ઞાનું આરાધન એ જ તપ

૩૧૭

ધર્મમતોની વિવિધતા - ૩૧૭; જિનમાર્ગની શ્રેષ્ઠતા - ૩૧૮; બધાં જિનમાર્ગ આરાધતાં નથી - ૩૧૯; ધર્મ એટલે ? - ૩૨૦; તપ એટલે? - ૩૨૦; આજ્ઞા એટલે? - ૩૨૧; આત્મારાધનમાં આજ્ઞાનું મહાત્મ્ય - ૩૨૩; કલ્યાણકાર્યની શરૂઆત - ૩૨૬; બે અક્ષરમાં માર્ગ - ૩૨૭; ભક્તિ, શ્રદ્ધા, જ્ઞાન, યોગ આદિ બે અક્ષરી શબ્દો છે, તેમાંથી મૂળમાર્ગ શેમાં? - ૩૨૭; તપનાં બાર પ્રકાર - ૩૩૪; છ બાહ્યતપ - ૩૩૫; છ આંતરતપ - ૩૩૮; પાંચ ઈન્દ્રિયો પર સંયમ કેળવવો - ૩૪૩; આજ્ઞાનું તપ અને ધર્મ કરતાં વિશેષ મહત્ત્વ - ૩૪૫; સ્વચ્છંદી ધર્મપ્રવૃત્તિ સંસાર વધારે - ૩૪૫; આજ્ઞા સહિતનો ધર્મ સ્વરૂપલીનતા આપે છે - ૩૪૭; સંસારભાવથી છૂટવા અને સ્વરૂપમાં જવા આજ્ઞાસહિતનું તપ જરૂરી - ૩૪૮.

નમસ્કાર મહામંત્રમાં સિંચાયેલું આજ્ઞારાધન - ૩૪૮; સૂત્રાત્મક વચન તે મંત્ર - ૩૪૮; વિચારના વમળોથી બચવા મંત્રનું અવલંબન ઉપકારી - ૩૫૦; મંત્રસ્મરણના ફાયદા - ૩૫૦; નમસ્કારમંત્રમાં આજ્ઞામાર્ગ - ૩૫૧; નમસ્કારમંત્ર સર્વકાલીન - ૩૫૨; પંચપરમેષ્ટિ પ્રભુની મહત્તા - ૩૫૩; નમસ્કાર મહામંત્રમાં સાધુસાધ્વીજી સમૂહરૂપે કેમ છે? - ૩૫૯; અન્ય પરમેષ્ટિથી થતું કલ્યાણકાર્ય - ૩૬૨; છદ્મસ્થ પરમેષ્ટિ ભગવંતોની રત્નત્રયની આરાધના ૩૬૯; પૂર્ણ અને અપૂર્ણ આજ્ઞાથી કરાતી પ્રાર્થના - ૩૭૦; પૂર્ણ કે અપૂર્ણ આજ્ઞાથી કરાતી ક્ષમાપના - ૩૭૧; પૂર્ણ કે અપૂર્ણ આજ્ઞાથી થતું મંત્રસ્મરણ - ૩૭૧; સ્પૃહા કરવાની કુટેવને જ્ઞાનીભગવંતો છૂટવાના હેતુરૂપ બનાવે છે - ૩૭૩; તીર્થંકર પ્રભુનાં નિમિત્તથી નિત્યનિગોદનાં કેટલાંક જીવોના સાત પ્રદેશ નિરાવરણ થાય છે - ૩૭૪; જુદા જુદા સમયે સિદ્ધ થતા પ્રભુમાં રહેલી સમાનતા - ૩૭૬.

આત્મદશાસૂચક ગુણસ્થાનથી પ્રગટ થતું જીવનું આજ્ઞાધીનપણું - ૩૭૮; ગુણસ્થાન ચડવા સાથે વધતું આજ્ઞાધીનપણું - ૩૮૦; પરમાર્થમાં દાતાના

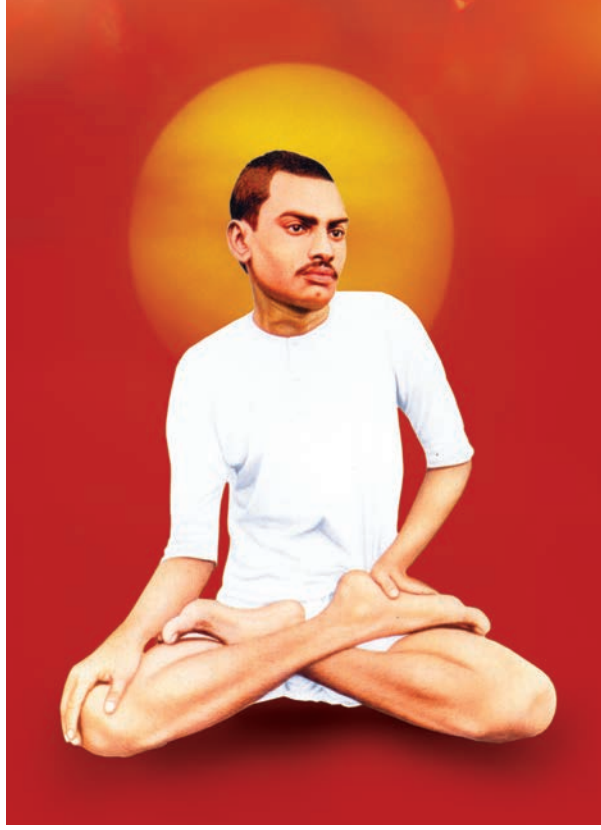
ભાવનું બળવાનપણું - ૩૮૧; સંસારમાં ઈચ્છુકના ભાવનું બળવાનપણું - ૩૮૧;
શુકલધ્યાનમાં બળતાં કર્મો - ૩૮૫; શ્રેણિમાં પ્રાર્થના, ક્ષમાપના તથા મંત્રસ્મરણનું
મહત્ત્વ - ૩૮૬.

આજ્ઞામાર્ગનાં મહાત્મ્ય અને વિશેષતા - ૩૮૮.

તીર્થંકર પ્રભુનું આજ્ઞાપાલન - ૩૯૩; આજ્ઞામાર્ગે આગળ વધતા જીવના
ભાવ - ૩૯૪.

કૃપાળુદેવનું આજ્ઞાપાલન - ૩૯૬; પહેલા તબક્કામાં આજ્ઞાપાલન - ૩૯૭;
બીજા તબક્કામાં આજ્ઞાપાલન - ૪૦૦; ત્રીજા તબક્કામાં આજ્ઞાપાલન - ૪૦૮;
ચોથા તબક્કામાં આજ્ઞાપાલન - ૪૨૧.

પરિશિષ્ટ ૧ - પારિભાષિક શબ્દોનો કોષ	૪૨૯
પરિશિષ્ટ ૨ - આરાધક માટે વિષયવાર સૂચિ	૪૬૩

श्रीमद् राज्यंद्र

अर्पण

संसारी जवनमां आवता अशाताना उदयो वजते, तेनुं तुख्यपणुं समजवी,
धर्माराधनमां अेकाअ करावी द्वेष-त्मावथी बयावनार अने
शाताना उदयो वजते तेनुं क्षणिकपणुं समजवी
धर्माराधनमां रत राभनार श्री राजप्रत्मुने परम विनयत्भक्तिथी
आ ग्रंथ सादर अर्पण करुं छुं.

ॐ

પ્રાક્કથન

ઈ.સ.૧૯૬૫ના સપ્ટેમ્બર માસમાં મારો મહાનિબંધ “શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર - એક અભ્યાસ” પૂરો થયો. અને ઈ.સ.૧૯૬૬માં એ મહાનિબંધને મુંબઈ યુનિવરસીટીએ માન્યતા આપી. તે વખતથી પ. પૂ. કૃપાળુદેવ માટેના મારા અહોભાવ અને પૂજ્યભાવ દિનપ્રતિદિન વધતા ગયા. એવા ભાવ વધારે તેવા અનુભવો પણ મને થતા ગયા. તેઓએ નાના આયુષ્યમાં કેટલું મોટું કાર્ય કરેલું છે તેનો અંદાજ મને જેમ જેમ આવતો ગયો, તેમ તેમ તેમનાં જીવનને જાણવાનો, માણવાનો અને અનુભવવાનો મારો અભિલાષ વધતો ગયો. આથી મારા અંતરમાં એક ભાવ સહજપણે વારંવાર થવા લાગ્યો કે, “પ્રભુ! મારે સુધરવું છે, મને સુધારો. મને સંસારથી પાર ઉતારો.”

આ ભાવનું જોર વધતાં ઈ.સ.૧૯૬૮માં વૈરાગ્ય ખૂબ જ વધ્યો. અને આત્માને સંસારનાં પરિભ્રમણમાંથી છોડાવવાના ભાવે બળવાનપણું ધારણ કરવા માંડ્યું. કૃપાળુદેવ પ્રતિનાં પ્રાર્થના તથા અર્પણભાવ વધવાં લાગ્યાં. પરિણામે સંસારી પ્રવૃત્તિઓ કરવાનો રસ ઘટવા લાગ્યો. તેમ છતાં સ્વીકારેલી જવાબદારીઓના કારણે સંસારી પ્રવૃત્તિઓ નિસ્પૃહભાવથી થયા કરતી હતી, અને અંતરંગનો વૈરાગ્ય પણ વધતો જતો હતો. આવા વૈરાગ્યભાવ વધવાનાં કારણે મને કૃપાળુદેવનું જીવન તથા અંતરંગ ભાવો તેમજ વર્તના જાણવાની અને સમજવાની તાલાવેલી ખૂબ ખૂબ રહ્યા કરતી હતી. આથી નવરાશના સમયમાં અને પ્રવૃત્તિકાળમાં પણ અંતરમાં પ્રાર્થના થયા કરતી કે, “પ્રભુ! મને તમારું જીવન સમજાવો. મારે સુધરવું છે, મને સુધારો.” આ પ્રાર્થનાનો જથ્થો અમુક માત્રામાં થયો, ત્યારથી ક્રમે ક્રમે મને તેમના તરફથી તેમનાં જીવન વિશેની અમુક અમુક જાણકારી મળતી ગઈ, અને તેનાથી તેમના તરફના મારા પ્રેમભાવ, પૂજ્યભાવ, અહોભાવ અને અર્પણભાવમાં ભરતી આવતી ગઈ.

થીસીસના લખાણ વખતના અભ્યાસને કારણે કૃપાળુદેવનાં કેટલાંય વચનો સ્મૃતિબદ્ધ થઈ ગયા હતા, કાળ પાકતાં તે વચનોનાં રહસ્યો અને ઊંડાણ સમજવા લાગ્યાં. કેટલીયે વાર વાસ્તવિક અનુભવથી સમજણ આવવા લાગી, અને તેમાં મને મારાં જીવનની સાર્થકતા અનુભવાવા લાગી. તેની સાથોસાથ આત્માની શુદ્ધિ વધારવાની મારી તાલાવેલી વધવા લાગી. આ તાલાવેલી તથા પ્રાર્થનાના કારણે મોક્ષમાર્ગમાં આગળ વધવા શું જરૂરી છે અને અગત્યનું છે તે સમજવા લાગ્યું. ઈ.સ. ૧૯૬૮ના પર્યુષણથી અનેક આત્મિક અનુભવો થવાથી માર્ગનાં ભેદરહસ્યોની જાણકારી આવવા લાગી. મનમાં પ્રશ્ન ઊઠે અને થોડા કાળમાં શ્રી રાજપ્રભુ તરફથી મને તેનું યથાર્થ સમાધાન મળી જાય એવું બનવા લાગ્યું.

મહા મુનિઓ જંગલમાં ટાઢ, તાપ, વર્ષા આદિના પરિષહો વચ્ચે પોતાનો સમભાવ કેવી રીતે જાળવી શકે તે મને યથાર્થ સમજાતું ન હતું. પ્રભુની આજ્ઞામાં રહેવાથી આ બધું થાય છે તેની સામાન્ય જાણકારી હતી, પણ તેનો સાક્ષાત્ અનુભવ ન હતો. તેથી તેની યથાર્થ પ્રક્રિયાની કોઈ સ્પષ્ટતા આવતી ન હતી. એટલે એ વિશે સમજાવવા હું રાજપ્રભુને વારંવાર વિનંતિ કરતી. તે વખતે અમુક અનુભવો કરાવી તેનાં ભેદરહસ્યો પ્રભુએ મારી પાસે ખૂલ્યાં કર્યાં હતાં. અમુક ઉદાહરણથી સમજાવવા રજા લઉં છું.

એ વર્ષોમાં હું વકીલ્સ, ફેફર એન્ડ સાયમન્સ પ્રા. લી.માં કામ કરતી હતી. બપોરે ભર તડકે ઘેર જમવા જાઉં, ત્યારે એવા બળબળતા તાપમાં શરીર એવું ઠંડુ થઈ જાય કે તાપ કેટલો છે તેની ખબર જ ન પડે. આવો અનુભવ કરાવી પ્રભુ મને સમજાવતા કે પ્રભુની આજ્ઞામાં રહીએ તો શરીરને તાપ ન નડે, પ્રભુ જ આપણું રક્ષણ કરે. ઠંડીના પ્રસંગમાં શરીરમાંથી ગરમી નીકળી આજુબાજુનું વાતાવરણ હુંફાળું કરી નાખે, તેથી ઠંડીની અસર જણાય જ નહિ. આવો અનુભવ કરાવી પ્રભુ સમજાવતા કે પ્રભુની આજ્ઞામાં રહેવાથી શરીરને ઠંડી પીડા પહોંચાડી શકતી નથી. આ રીતે મુનિઓ પ્રભુની આજ્ઞામાં અને કૃપામાં વર્તી બધા પરિષહોને જીતી શકે છે. મને યથાર્થ સમાધાન મળી ગયું હતું.

એ જ અરસામાં આજ્ઞાના અદ્ભુત મહાત્મ્યને સમજાવતો એક પ્રસંગ બન્યો હતો. એક દિવસ ઉતાવળમાં ભૂલમાં ઘરમાં પહેરવાના ચપ્પલ પહેરીને ઓફિસમાં જવા નીકળી. ઘરના દાદર ઊતરી થોડાં ડગલાં ચાલી ત્યાં તો મારા જમણા પગનું ચપ્પલ તૂટી ગયું. તેની બે પટ્ટીમાંથી એક પટ્ટી છૂટી પડી ગઈ. એટલે મેં ફરીથી ઉપર જઈ ચપ્પલ બદલવાનો વિચાર કર્યો, તો અંદરમાંથી ના આવી. એટલે મેં વિચાર્યું કે ગલીના નાકે મોચી બેઠો છે, તેની પાસે ચપ્પલ સંધાવી ઓફિસે પહોંચી જાઉં. મોચીનાં સ્થાન સુધી પહોંચવામાં, ખાલી અગુંઠાની જ પટ્ટી સાથે ચાલવામાં જરાય તકલીફ લાગી નહિ, તેનું મને આશ્ચર્ય થયું. પણ વિશેષ આશ્ચર્ય તો ત્યારે થયું કે મોચી પાસે ચપ્પલ સંધાવવાની પણ અંદરમાંથી ના આવી. ઓફિસ સુધી પહોંચવામાં, રસ્તામાં ચાર મોચી બેસતા હતા છતાં એક પણ જગ્યાએ મને થોભવા ન દીધી, અને તૂટેલા ચપ્પલે મને ઓફિસમાં પહોંચાડી. મારી ઓફિસ બીજા માળે હતી, તે દાદર ચડતાં પણ તૂટેલા ચપ્પલે જરાય વાંધો ન આવ્યો. બપોરના ઘરે જમવા આવવાનું થયું ત્યાં સુધીમાં અનેક વખત તૂટેલા ચપ્પલે ચાલવાનું અને દાદરની ચડઊતર કરવાનું કામના કારણથી બન્યું. પણ કોઈ તકલીફ થઈ નહિ, એક પણ વખત ચપ્પલ વળ્યું નહિ, પગમાં ઠેસ આવી નહિ, એટલું જ નહિ પણ, સાજા ચપ્પલથી કામ થાય તેવી સરળતાથી બધું થતું રહ્યું. તૂટેલા ચપ્પલ સાથે બપોરે જમવા ઘરે આવી. જમીને એ ચપ્પલ પહેરી બાજુના બ્લોકમાં રહેતા મારા બા, બાપુજી પાસે આવી, તેમને ત્યાં કૃપાળુદેવનાં ચિત્રપટને ચપ્પલ સહિત મેં વંદન કર્યાં. મારા બા કહે, ‘અરે! સરયુ! આ શું કરે છે? ચપ્પલ પહેરીને ચિત્રપટ સુધી અવાય?’ મેં જવાબ આપ્યો, ‘બા, કૃપાળુદેવની આજ્ઞાથી આમ કર્યું છે, કારણ કે મને ખૂબ જ આશ્ચર્યકારક અનુભવ થયો છે.’ આમ જણાવી મેં ઉપર થયેલો અનુભવ તેઓને કહ્યો. આ અનુભવ કહેવાઈ રહ્યો એટલે અંદરમાંથી મને કૃપાળુદેવે કહ્યું, ‘હવે નીચે જઈ, ચપ્પલ બદલી ઓફિસમાં તું જા.’ અને મેં બા-બાપુજીની રજા લઈ નીચેના બ્લોકમાં જવા પગ ઉપાડ્યા. નીચે પહોંચતા સુધીમાં તો ચાર વખત ચપ્પલ વળી ગયું. ઘરમાં જઈ ચપ્પલ બદલી ઓફિસમાં પહોંચી. રસ્તામાં મને પ્રભુએ સમજાવ્યું કે જો સતત પ્રભુની આજ્ઞામાં રહેવામાં આવે તો સર્વ કસોટીના

પ્રસંગમાં પ્રભુ આમ જ રક્ષણ કરે છે, તેથી જીવને અશુભ કર્મો ભોગવતાં અતિ કષ્ટ થતું નથી. જો જીવ પ્રભુની આજ્ઞા વિરુદ્ધ વર્તે તો જ કષ્ટની કઠિનાઈમાં તે ફસાય છે. મને થતા આ અને આવા અનુભવોથી પ્રભુ પ્રતિનાં મારાં શ્રદ્ધાનમાં ધરખમ વધારો થતો ગયો; સાથે સાથે ધર્મનું મંગલપણું કેવું હોય છે તેની જાણકારી પણ આવતી ગઈ.

એ જ વર્ષમાં એક વખત ઓફિસમાં સાંજના સમયે કામ પૂરું થઈ જતાં શાંતિથી બેસી પ્રભુનું સ્મરણ કરતી હતી. અને તેમના ગુણો વાગોળતી હતી. તેમાં ખૂબ એકાગ્ર થઈ ગઈ. તે વખતે અંદરમાંથી એકદમ મધુર અવાજમાં મને ધ્વનિ સંભળાયો. પૂ. કૃપાળુદેવ મને જણાવતા હતા કે, 'હું તીર્થંકર છું.' જ્યાં સુધી આ વચનની ઘડ મારા મનમાં બરાબર બેઠી નહિ ત્યાં સુધી આ ધ્વનિ ચાલ્યા જ કર્યો. તે પછી તેમણે મને તેમની વર્તમાન દશાની કેટલીક જાણકારી આપી. તેના થકી મને શ્રી અરિહંત પ્રભુ કેવા હોય? તેનો મહિમા શું? તેમનું જગતનું કલ્યાણ કરવામાં શું પ્રદાન છે? વગેરે વિશે સ્પષ્ટ ચિતાર મળ્યો, તાદૃશતા આવી; અને મને તેમની અદ્ભુત લાક્ષણિકતા લક્ષ્યગત થઈ. તે પરથી એમના પ્રતિના મારા અહોભાવ, પૂજ્યભાવ, પ્રેમભાવ અને અર્પણભાવમાં કેટલો વધારો થયો હશે તેની કંઈક કલ્પના તમને આવશે. પ્રભુ તરફથી આ જાણકારી આવી તે પહેલાં મને તેમનાં અરિહંતપદની જાણકારી ન હતી. મારી પાત્રતા આવતાં તેમણે મને સ્વયં જાણકારી આપી એને જ મારું અહોભાગ્ય હું સમજું છું.

શ્રી રાજપ્રભુને તીર્થપદની સર્વોત્તમ પદવી તો મળી, પણ તેમણે દેવભવ કુદાવી મનુષ્યમાંથી મનુષ્ય જન્મ મેળવ્યો, બાર વર્ષ જેવી લઘુવયે કેવળજ્ઞાન પ્રગટાવ્યું વગેરે હકીકતો જાણવાથી તેમનાં જીવનનાં રહસ્યો પામવાની મારી તાલાવેલી અતિ પ્રબળ બની ગઈ. રાયચંદભાઈ તરીકેના માનવજીવનમાં તેમણે આવો તે કેવો બળવાન પુરુષાર્થ કર્યો કે જેનાં ફળરૂપે તેમણે આવી ઉત્તમ સિદ્ધિ હાંસલ કરી. એ જિજ્ઞાસા મારામાં સર્વોપરી બની ગઈ. પરિણામે એ બાજુનો પુરુષાર્થ વધતા તેમનાં વચનોમાંથી ક્રમે ક્રમે રહસ્યો ખૂલતાં ગયાં, અને તેના આધારે તેમનાં જીવનમાં ધર્મનું સર્વોત્કૃષ્ટ

મંગલપણું ક્યાં અને કેવી રીતે સમાયેલું હતું તેની જાણકારી મને મળતી ગઈ. આમ છતાં કેટલીક બાબત વિશે અજાણપણું પણ પ્રવર્તતું હતું.

મેં એમના સંપર્કમાં રહેલા કેટલાક મુમુક્ષુઓની અનુભવનોંધમાં વાંચ્યું હતું કે તેઓ પુસ્તકો કે ગ્રંથો એટલી ઝડપથી વાંચતા હતા કે આપણને તેઓ પાના ફેરવતા હોય એમ જ લાગે, તેમ છતાં તે સર્વનો સાર તેમની સ્મૃતિમાં સંગ્રહાઈ ગયેલો જ હોય. આ મારી જિજ્ઞાસાનો મોટો કોયડો હતો, કેમકે મને બે પાનાં વાંચતાં તેનાથી અસંખ્યગણો સમય લાગતો હતો. તો તેઓ આટલી ઝડપથી કેવી રીતે વાંચી શકતા હશે તે મારી મોટી મુંઝવણ હતી. આ મુંઝવણ હું તેમની પાસે જિજ્ઞાસાથી રજૂ કરતી અને ઉકેલ માગતી. આવું વારંવાર કરી સમાધાન આપવા ખૂબ ભાવથી વિનંતિ કરતી. પરિણામે ઈ.સ.૧૯૬૮માં મને તેનો ખુલાસો અને સમાધાન અનુભવ સાથે મળ્યા. એક દિવસ સાંજના ઓફિસમાં કામ પૂરું થઈ જવાથી હું સ્મરણ કરતી હતી. ત્યાં અંદરથી મને ધ્વનિ સંભળાયો, “સોભાગ પ્રત્યે” નામનું પુસ્તક લે. રોજ બપોરે લંચ સમયે વાંચવા માટે તાજેતરમાં પ્રગટ થયેલું એ પુસ્તક મેં રાખ્યું હતું.

મેં એ પુસ્તક હાથમાં લીધું એટલે તેમણે મને ઘડિયાળમાં સમય જોવા આજ્ઞા કરી. ઘડિયાળમાં પોણાપાંચ થયા હતા. તેમણે મને હાથમાં પેન્સીલ લેવડાવી અને પુસ્તક વાંચવાનું કહ્યું. આ પુસ્તકમાં છપાયેલા સૌભાગભાઈ પર કૃપાળુદેવે લખેલા પત્રો તેઓ મારી પાસે ક્રમથી એક અક્ષર પણ છોડયા વિના વંચાવવા લાગ્યા. વાંચતાં વાંચતાં વચ્ચે વચ્ચે તેઓ તેમના આત્મિક વિકાસને લગતાં કેટલાંક વચનો નીચે લીટી દોરાવતા હતા, ક્યારેક કંઈ દશા સૂચક શબ્દો લખાવતા હતા અને આ રીતે તેઓ તેમનાં જીવન વિશેની સમજણમાં ઊંડાણભર્યો વધારો કરાવતા જતા હતા. આ રીતે એ પુસ્તકના લગભગ ૨૫૦ પાનાં વંચાઈ ગયા. મને કહે, ‘હવે તું ઘડિયાળ જો.’ મને તો એમ કે બે થી અઢી કલાક પસાર થઈ ગયા હશે, પણ ઘડિયાળ તો પાંચ વાગ્યાનો સમય બતાવતી હતી. મારાં આશ્ચર્યની અવધિ ન રહી. માત્ર પંદર મિનિટમાં ૨૫૦ પાનાં વંચાય જ શી રીતે? છતાં એમ બન્યું હતું તે હકીકત હતી. મારા આશ્ચર્યને સમાવવા પ્રભુજીએ મને સમજણ આપી કે, ‘કિમેરામાં જેમ એક સેકંડના સંખ્યાતમા

ભાગમાં આખું ચિત્ર કચકડામાં જડાઈ જાય છે, તેમ ઉપયોગની ખૂબ એકાગ્રતા આવે ત્યારે પુસ્તકનાં બંને પાનાના અક્ષરો અર્થ સાથે આત્મામાં જડાઈ જાય છે, અને તેની સ્મૃતિ પણ રહે છે. એ વખતે જીવની સંજ્ઞા ખૂબ બળવાન થઈ જાય છે. આ રીતે એકાગ્રતાથી વાંચવાથી ઘણી ઘણી ઝડપથી વાંચીને સ્મૃતિ રાખી શકાય છે. જોનારને માત્ર પાના ફેરવતા હોઈએ એમ જ લાગે. હું આ રીતે વાંચતો હતો.’ આ સમાધાનકારક ખુલાસાથી મને અતિ અતિ આનંદ તથા ઉલ્લાસ પ્રવર્ત્યા હતા. અનુભવસહિત સમાધાન આપવા માટે મેં શ્રી પ્રભુનો ખૂબ ખૂબ ઉપકાર માન્યો હતો. આજે પણ આવો ઉત્તમ અનુભવ કરાવવા માટે એવો જ ઉપકારભાવ મને વર્તે છે. સાથે સાથે હું સખેદ નોંધું છું કે આવો ઝડપી વાંચન કરી સ્મૃતિ રાખવાનો અનુભવ મને બીજી વખત થઈ શક્યો નથી, જે મારી જ ખામી ગણી શકાય. અને તે ખામી દૂર કરવા હું શ્રી પ્રભુને સવિનય વિનંતિ કરું છું.

કૃપાળુદેવનાં વચનામૃતનું વાંચન કરવામાં અને તેનાં રહસ્યો જાણવાનો પુરુષાર્થ કરવામાં મને સૌથી વિશેષ આનંદ આવતો હતો, અને આવે છે. જ્યારે જ્યારે અવકાશ મળે ત્યારે ત્યારે વચનામૃત વાંચી આનંદ મેળવતી, પણ જ્યાં ‘અભ્યંતર પરિણામ અવલોકન’ વાંચવામાં આવે ત્યારે તેમાંનું ઘણુંખરું મને સમજાતું નહિ, અને તે લખાણ મને મોટાભાગે અસંબધ્ધ જણાતું. તેથી આ પ્રકારનું લખાણ કેવી રીતે થયું હશે, તેની પાછળનો આશય શું હશે તેનું રહસ્ય પામવાની મારી પરમ જિજ્ઞાસા હોવાથી મારા અંતરમાં ખૂબ જ મથામણ ચાલતી હતી. પરંતુ કોઈ ઉકેલ જણાતો ન હતો; તેથી આ રહસ્યનાં દ્વાર ખોલવા હું પ્રભુને પ્રાર્થના તથા વિનંતિ કરતી રહેતી હતી. મને લાગે છે કે આ પ્રાર્થનાના ફળરૂપે ‘અભ્યંતર પરિણામ અવલોકન’ના લખાણનો ખુલાસો આપે એવો એક સરસ અનુભવ મને મંગળવાર તા.૨૪ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૬૮ ના રોજ થયો.

તે દિવસે બપોરના મગજમાં કંઈક સૂઝી આવતાં મેં એક કાગળ પર પાંચ મહાવ્રતનાં નામ લખ્યાં. અહિંસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય અને અપરિગ્રહ વ્રત લખવાં હતાં, પણ ભૂલથી મેં સત્યને બદલે અસત્ય શબ્દ લખી નાખ્યો. લખતાવેંત જ મને પ્રભુ તરફથી ઠપકો મળ્યો, વિરુધ્ધ અર્થ થઈ જાય એ કેટલી મોટી ભૂલ કહેવાય! મેં

તરત જ ક્ષમા માગી. મને પ્રભુએ કહ્યું કાગળ લે અને લખાવું તેમ લખવા લાગ. બાજુમાં પડેલો એક કાગળ લઈ તેમની આજ્ઞાનુસાર લખવા માંડ્યું.

તેમણે મને લખાવ્યું -

“જગતનું સ્વરૂપ સમજવું આત્મા પામવા માટે ઉપકારી છે. તીર્થંકર ભગવાને કહેલું આ વચન યથાર્થ છે.

ભગવાન ભક્તની ઉપરવટ જઈને પણ એના પરચા પૂરે છે, એ વચન યથાર્થ છે, ભગવાન પણ ઓછો અપલક્ષણો નથી - આ વચન સત્ય છે.

ભગવાન આપણને જેવા બુદ્ધિ બનાવવા ઈચ્છે છે, તેવા આપણે બનવા માંડ્યા છીએ - આ વચન સત્ય છે. ઉલ્લાસ વધવા માટેનું પ્રમાણ છે, આ તો બહુ ઉલ્લાસનો દિવસ છે.

બધાય ભગત થઈ જાય તો કેવું સારું?

ઠગત કોને ગમે? જગતને શું કરીશું? તેની તુષમાનતાને શું કરીશું? તુષમાનતા સત્પુરુષની ઈચ્છો.

હવે (દર્શન) તદ્દન સમીપ છે. - એ વચન સત્ય છે.

એમ જ છે - એ પણ સત્ય છે.

પુણ્યાનુબંધી પુણ્ય છે - એ પણ સત્ય છે.

આજ્ઞા થઈ - એ પણ સત્ય છે.

વંદન કર્યા - એ પણ સત્ય છે.

જ્ઞાન થયું - એ પણ સત્ય છે.

(પ્રતીતિ) આપી છે - તે પણ સત્ય છે.

કંઈ સમજાય છે? સત્ય સમજાય તો આનંદ પામો.

ન સમજાય તો પૂછો. ભગવાને બતાવી દીધું છે.

અસંબધ્ધ કંઈ જ નથી. બધું જ સ્પષ્ટ છે.

ભગવાન રૂડા છે - તે પણ સત્ય છે.

સુરતિ આદિ હસ્યાં છે, અનાદિનાં ખસ્યાં છે - આ સત્ય છે.

આદિપુરુષ રમત માંડીને બેઠો છે - તે પણ સત્ય છે.

આમ અભ્યંતર અવલોકન છે - તે પણ સત્ય છે.”

ભૂલમાં સત્ય ને બદલે અસત્ય શબ્દ લખ્યો તેની શિક્ષારૂપે મારી પાસે સત્ય શબ્દ ઘણીવાર લખાવ્યો. સાથે સાથે તે વચનોનાં ગૂઢાર્થ મને અંતરમાં સમજાતા ગયા. પણ લખાણમાં તો કોઈ પ્રસંગના અનુસંધાનમાં ઉચ્ચારાયેલાં વચનો સત્ય છે એમ જ આવતું ગયું. અને આ અનુભવ દ્વારા આખું અભ્યંતર અવલોકન શ્રી કૃપાળુદેવ દ્વારા કેવી રીતે લખાયું છે તેની ચાવી પ્રભુએ મને બતાવી દીધી, અને મારા પર તેમણે અવર્ણનીય ઉપકાર કર્યો, તે દિવસ મારો ધન્ય ધન્ય હતો.

આમ જુદા જુદા સમયે થયેલા જુદા જુદા અંગત અનુભવોના આધારે આ ત્રીજા ભાગનાં ચાર પ્રકરણ - શ્રી અરિહંતનો મહિમા, ધર્મ એ સર્વોત્કૃષ્ટ મંગલ છે, શ્રીમદ્ રાજચંદ્રના જીવનમાં રહેલું ધર્મનું સર્વોત્કૃષ્ટ મંગલપણું અને આણાએ ધમ્મો, આણાએ તવો (આજ્ઞાનું આરાધન એ જ ધર્મ, આજ્ઞાનું આરાધન એ જ તપ) ની ભૂમિકા રચાતી ગઈ. પાયાનું ઊંડાણ વધુ ને વધુ મજબૂત થતું ગયું. આ સાથે પ્રભુની આજ્ઞામાં રહેવાથી કેવા કેવા ફાયદા થાય છે તેની સ્પષ્ટ અનુભૂતિ મળતી ગઈ. અને જીવને માટે પ્રભુની આજ્ઞામાં રહેવાથી ધર્મ તથા તપ કેવી રીતે આચરણમાં આવે છે તેની ખૂબીઓ મારી પાસે પ્રગટ થતી ગઈ. આ અનુભૂતિના કારણે ‘આણાએ ધમ્મો, આણાએ તવો’ એ પ્રકરણનું લખાણ શક્ય બન્યું. વળી, આ બધું લખાણ તથા કાર્ય પ્રભુની ઈચ્છાથી અને આજ્ઞાથી થાય છે, તેથી જે કંઈ સારું અને ઉત્તમ લાગે તેનો યશ શ્રી પ્રભુના ફાળે જાય છે, અને તેમાં જે કંઈ દોષરૂપ લાગે તે મારી છન્નસ્થ જીવની ચૂક છે એમ જાણી ક્ષમા કરજો.

શ્રી કૃપાળુદેવનાં વચનામૃતનાં વારંવારનાં વાંચન તથા અભ્યાસના પરિણામે કૃપાળુદેવને જીવમાત્ર પ્રતિ કેવો પ્રેમભાવ હતો, સર્વ જીવોનું કલ્યાણ થાય એ ભાવ કેવી ઉત્કૃષ્ટતાએ વર્તતો હતો, તેમની કલ્યાણભાવના કેટલી બળવાન હતી તે સર્વ વિશેની મને સ્પષ્ટતાથી સમજ મળતી ગઈ, તેની સાથે સાથે તેમની કૃપાથી મળેલા અનુભવોને લીધે પ્રાણીમાત્ર માટે આપણે કલ્યાણ ઈચ્છવું કેટલું જરૂરી છે તે મને સમજાતું ગયું. એનું પરિણામ એ આવ્યું કે ‘સહુ જીવ શાંતિ પામો’, ‘સહુ શાશ્વત સુખ મેળવો’, એવા ભાવ મારામાં ઈ.સ.૧૯૬૮થી સહજતાએ ખૂબ વધવા લાગ્યા. તે ભાવ એવા સહજ થઈ ગયા કે એકેંદ્રિયથી સંજ્ઞી પંચેન્દ્રિય સુધીના જે કોઈ જીવ પ્રતિ દ્રષ્ટિ જાય તેના માટે ભાવ થાય કે, ‘પ્રભુ! આ જીવનું કલ્યાણ કરો.’ આવા ભાવ કરતી વખતે ક્યારેય મને કર્તાપણાનો ભાવ આવ્યો નથી; એ મને બરાબર સ્મૃત છે. પણ સર્વ જીવનું કલ્યાણ થાય એ ભાવનું બળવાનપણું દિનપ્રતિદિન વધતું જતું હતું. સંજ્ઞી, અસંજ્ઞી જે કોઈ જીવ સ્મૃતિમાં આવે તેના માટે મારો આત્મા સહજતાએ કલ્યાણ ઈચ્છતો. જે કોઈનો સંપર્ક થાય તેના માટે પણ પ્રભુ પાસે મારો આત્મા કલ્યાણ માગી લેતો. અને સમગ્રરૂપે સહુ કલ્યાણ પામે એ ભાવ ઉત્તરોત્તર સતત ઘટ્ટ બનતો રહ્યો છે. કોઈ મારી ટીકા કરે, મારા માટે અશુભ બોલે કે અયોગ્ય વર્તન કરે તે સર્વ જાણવા છતાં ઉપર જણાવેલી વર્તતી ભાવનાના કારણથી મને તેઓ કોઈ માટે અશુભભાવ કે અભાવ ન થતાં, તેમના માટે પણ કલ્યાણભાવ જ થયા કરતો. પરિણામે કંઈક જીવો સાથે પૂર્વમાં બંધાયેલા અશુભ સંબંધ શુભમાં પલટાતા અનુભવાયા છે. અને ભવોભવ ચાલે તેવાં બળવાન અશુભ કર્મો પણ ગણતરીનાં વર્ષોમાં ખપી જતાં શ્રી કૃપાળુદેવની કૃપાથી જોયાં છે. એમના આ મહાન ઉપકારને કદી પણ વિસરી શકાય તેમ નથી. તેથી વર્તમાનમાં તો એ જ ભાવ પ્રવર્તે છે કે તેમનાં પગલે પગલે ચાલી, સહુ જીવો માટે ભેદભાવરહિતપણે કલ્યાણ ઈચ્છતાં ઈચ્છતાં, જીવ સમસ્ત સાથેનો મૈત્રીભાવ વહેલામાં વહેલી તકે તેમની અસીમ કૃપાથી અને આજ્ઞાથી કેળવી લેવો છે. પ્રભુકૃપાથી મારા આ ભાવમાં કદી પણ ઓટ ન આવે એ જ માંગું છું. સર્વ પંચપરમેષ્ટિ પ્રભુની કૃપાથી કલ્યાણમાર્ગનું સાતત્ય જળવાઈ રહો એ જ અભ્યર્થના છે.

પહેલા બે ભાગના અનુસંધાનમાં આ ત્રીજો ભાગ રજૂ કરતાં આનંદ અનુભવાય છે. આશા છે કે વાચકગણને માર્ગદર્શન લેવા માટે આ ગ્રંથ ઉપયોગી થશે. શ્રી અરિહંત પ્રભુનો મહિમા અનુભવવા માટે ધર્મનું મંગલપણું અને સનાતનપણું અનુભવવું ખૂબ ઉપયોગી છે. અને તેની સ્પષ્ટતા કરવા માટે શ્રી રાજપ્રભુનાં જીવનમાં પ્રવર્તતું ધર્મનાં મંગલપણાનું ઉદાહરણ ખૂબ ઉપકારી થાય તેમ છે. અને આ બધાનાં મૂળમાં જીવ પ્રભુની ઈચ્છાને આધીન થાય તો કેવું ઉત્તમ કાર્ય થાય તેની જાણકારી આ ગ્રંથના ચારે પ્રકરણમાંથી જીવને મળી શકે તેમ છે.

પ્રભુની આજ્ઞામાં રહેવાનું મહાત્મ્ય સમજાયા પછી આત્માની શુદ્ધિ કરવાનો પુરુષાર્થ કરવામાં એક સમય માત્રનો પણ પ્રમાદ કરવો કર્તવ્યરૂપ નથી એ સમજાય તેમ છે. પ્રમાદરહિતપણે પુરુષાર્થ કરવાથી જીવ આત્મિક શુદ્ધિ કરતાં કરતાં કેવી રીતે પરમાર્થિક સિદ્ધિ મેળવતો જાય છે તેનું વિવેચન જાણવું જીવને ઉપકારી થાય છે. અને તે પુરુષાર્થનું જીવ જો વિશેષપણું કરે તો તેને સર્વોત્કૃષ્ટ શુદ્ધિ ત્યાં સર્વોત્કૃષ્ટ સિદ્ધિ અનુભવાય છે. આવી સર્વોત્કૃષ્ટ સિદ્ધિ પામવા માટે ઝૂંની આજ્ઞામાં જવાથી ઝૂંરૂપ થવાય છે. એ સૂચવવા ‘ઝૂં ગમય આણાયં, આણાયં ગમય ઝૂં’ એ પ્રકરણની રચના કરવા ધારી છે. પ્રભુની આજ્ઞામાં રહેવાથી, અને તેનું ઉત્તરોત્તર ઊંડાણ વધારતાં જવાથી આજ્ઞાની પૂર્ણસિદ્ધિ થાય છે, અને તેના થકી જીવને શિવ થઈ પૂર્ણ કલંકરહિત અડોલ સ્થિતિની પ્રાપ્તિ થાય છે. એ આ વિભાગનું પાંચમું પ્રકરણ બને છે. આમ શ્રી કેવળીપ્રભુનો સાથ ભાગ ૪ માં લગભગ પાંચ પ્રકરણની રચના સમાવેશ પામશે એમ લાગે છે.

આમ અત્યાર સુધીનાં સર્વ સમજણ તથા લખાણમાં શ્રી કૃપાળુદેવનો સાથ મને કેવી અદ્ભુત રીતે મળતો રહ્યો છે તે વાચકોને સમજાયું હશે. તેમનો ઉપકાર શબ્દોથી માની શકાય તેમ નથી તે સ્પષ્ટ છે. શ્રી પ્રભુને મારી નમ્ર વિનંતિ છે કે ભાવિના સર્વ લખાણ માટે મને આવો જ સાથ ચડતા ક્રમમાં મળતો રહે અને હું આજ્ઞાધીન રહી કર્તવ્ય કરતી રહું. આ સર્વ લખાણ કરવામાં સીધો તથા આડકતરો સાથ મને ચિ. નેહલ, પ્રકાશ, અમી, ઉપરાંત ભા. અજીતભાઈ, નલીનીબેન, કિશોરભાઈ, રેણુબહેન અને

અન્ય સ્વજનો તરફથી સતત મળતો રહે છે. તે માટે તેમનો આભાર માનું છું. વળી, આ ગ્રંથનાં કંપોઝીંગ આદિમાં મને મારી ભાણેજ અમી ઠાકોર તથા અનુરાગ ઠાકોર તરફથી ઉત્તમ સહાય મળી છે. તેની સાથે સાથે ગ્રંથને સુંદર છપાઈ આપી આકર્ષક બનાવવામાં મારાં સ્વજનો અરુણભાઈ તથા સુધાબહેનનો ફાળો નાનોસૂનો નથી. આ ઉપરાંત વિના માગ્યે આર્થિક લાભ આપનાર સર્વ આત્મીયજનો કેમ ભૂલાય! આમ આ ગ્રંથનાં પ્રકાશન અર્થે વિવિધ પ્રકારે સહાય આપનાર સર્વ આપ્તજનોને શ્રી પ્રભુ પરમ કૃપા કરી આત્માર્થે કલ્યાણમાર્ગમાં વિકાસ કરાવે એ જ પ્રાર્થના છે.

“શ્રી કેવળીપ્રભુનો સાથ ભાગ-૩” માં વાચકને કેટલાક સિદ્ધાંતો, કેટલીક હકીકતો પુનરુક્તિ દોષવાળી જણાશે. કેટલીક બાબતો ત્રણે ભાગમાં જુદી જુદી રીતે ચર્ચાયેલી જોવા મળશે; તો તે માટે દરગુજર કરવા વિનંતિ કરું છું. જુદી જુદી અપેક્ષાથી એક જ વસ્તુ સમજાવવા માટે તથા સ્પષ્ટતા કરવા માટે અને યોગ્ય સ્થાને યોગ્ય વસ્તુની સ્મૃતિ આપવા માટે મારે પુનરુક્તિ દોષ વહોરવો પડ્યો છે તે ઉદારદિલથી ચલાવી લેશો એ જ વિનંતિ છે. આ ગ્રંથ માર્ગની જાણકારી મેળવવામાં ઉપયોગી થાય એવી ભાવના સાથે આપના કરકમળમાં મૂકવા પ્રેરાઉં છું.

ૐ શાંતિ.

મુંબઈ

તા. ૨૭ ઓગસ્ટ ૨૦૦૮, બુધવાર

શ્રાવણ વદ ૧૨, ૨૦૬૪.

એજ મોક્ષાભિલાષી

સરયુ રજની મહેતા.

